

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 437

**Finanse na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Magorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-592-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Jacek Adamek: Ubóstwo w perspektywie islamu – wybrane zagadnienia / Poverty in the perspective of Islam – selected problems.....	11
Agnieszka Alińska: Shadow banking jako element zrównoważonego rozwoju systemu finansowego / Shadow banking as an element of sustainable development financial system.....	22
Kamil Borowski: Finansowanie ochrony środowiska w Polsce przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / Financing of environmental protection in Poland by the National Fund for Environmental Protection and Water Management.....	32
Grażyna Borys: Opłata eksploatacyjna jako kategoria finansowa / Service charge as a financial category.....	42
Krystyna Brzozowska: Multilateralne instytucje finansowe w Europie wobec wymagań zrównoważonego rozwoju / Multilateral financial institutions in Europe towards sustainable development requirements.....	51
Dorota Burzyńska: Inicjatywy klastrowe elementem zielonej gospodarki / Cluster initiatives as an element of green economy.....	63
Michał Buszko, Dorota Krupa: Fundusze sekurytyzacyjne a zrównoważony rozwój rynku finansowego w Polsce / Securitisation funds and sustainable development of financial market in Poland.....	75
Michał Buszko, Dorota Krupa, Damian Walczak: Rynek finansowy wobec starzejącego się społeczeństwa / Financial market towards an ageing society.....	87
Zuzanna Czekaj: Opłata za emisję spalin jako źródło finansowania ochrony środowiska / Fee for issue of exhaust as a source of financing of environmental protection.....	96
Ewa Dziawgo: Zastosowanie opcji forward start w ocenie strategicznych przedsięwzięć proekologicznych / Applying forward start options in the assessment of strategic pro-ecological projects.....	106
Leszek Dziawgo: Ekologiczne fundusze inwestycyjne banków szwajcarskich / Ecological investment funds of Swiss banks.....	115
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Bankowość alternatywna. Społeczna ewolucja biznesu finansowego – wybrane aspekty ekologiczne / Alternative banking. Social evolution of financial business – selected ecological aspects.....	124

Joanna Fila: Zielone mikrofinanse jako element zrównoważonego rozwoju / The green microfinance as an element of the sustainable development.....	132
Magdalena Frasyniuk-Pietrzyk, Magdalena Walczak-Gańko: Świadomość potrzeby planowania emerytalnego / Awareness of the necessity of retirement planning.....	143
Juliusz Giżyński: Europejska Rada Budżetowa jako organ uzupełniający narodowe rady fiskalne w krajach strefy euro / The European Fiscal Board as a body complementing national fiscal councils in the euro area countries.	156
Agata Ibron: Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii w Polsce / The support systems for renewable energy sources in Poland.....	167
Bogna Janik: Dochód–ryzyko w inwestycjach społecznie odpowiedzialnych na podstawie portfeli pasywnych spółek z krajów Europy Środkowo-Wschodniej / Income-risk in value-based investing in Central and Eastern European countries (CEECs) – based on the companies reflected in socially responsible indices	177
Klaudia Jarno: Zaangażowanie Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju w <i>carbon finance</i> w świetle tworzonych przez niego funduszy węglowych i mechanizmów finansowych / Involvement of the International Bank for Reconstruction and Development in carbon finance in the light of its carbon funds and financial mechanisms.....	187
Dariusz Klimek: Fundusz Muncypalny jako instrument finansowania zrównoważonego rozwoju lokalnego / Municipal Fund as the instrument the sustainable local development financing	199
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc <i>de minimis</i> i jej szczególna rola w systemie pomocy publicznej w Polsce / <i>De minimis</i> aid and its particular role in the system of state aid in Poland	208
Jan Koleśnik: Współczesny bank centralny jako organizacja społecznie odpowiedzialna / Contemporary central bank as a socially responsible organization	222
Dorota Korenik: Spór o odpowiedzialność zewnętrzną współczesnego banku / The dispute on external responsibility of a contemporary bank.....	230
Jolanta Korkosz-Gębska: Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego / The impact of environmental innovations in a formation of the competitive advantage of the Świętokrzyskie Voivodeship.....	244
Katarzyna Kowalska: Kontrowersje wokół CSR w handlu detalicznym branży FMCG / Controversy over CSR in FMCG retail trade industry.....	252
Danuta Król: Istota zarządzania długiem samorządowym w procesie zrównoważonego rozwoju lokalnego / Essence of local government debt management	261
Dorota Krupa: Wspieranie inwestowania długoterminowego z wykorzystaniem funduszy inwestycyjnych na poziomie UE / Supporting long-term investments with the use of investment funds at the EU level	270

Iwona Lubimow-Burzyńska: Znaczenie edukacji dla wzrostu gospodarczego – przegląd badań / Importance of education for economic growth – a review of research	280
Piotr P. Malecki: Europejski model sprawozdawczości statystycznej w zakresie wydatków na ochronę środowiska i jego zastosowanie w Polsce / European statistical reporting model for environmental protection expenditure and its use in Poland	288
Katarzyna Mamcarz: Dźwignia ceny złota / Gold price leverage.....	299
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Komunikacja w obszarze działań przy wykorzystaniu modelu LBG / Communication within the area of socially responsible activities using the LBG model	309
Katarzyna Olejniczak: Innowacyjne podejście do CSR – ujęcie Vissera / Innovative approach to the CSR – Visser approach	320
Jarosław Pawłowski: Ecorating hoteli odpowiedzią na wymagania konsumentów / Eco-rating of hotels as a response to customers' requirements ..	328
Dariusz Piotrowski: Potencjał wykorzystania sukuk w zakresie zarządzania długiem Skarbu Państwa / The potential for using sukuk in the scope of managing state treasury debt	338
Piotr Podsiadło: Finansowanie pomocy publicznej na ochronę środowiska w Unii Europejskiej – zagadnienia interpretacyjne / Granting of state aid for environmental protection in the European Union – the interpretation problems	348
Tomasz Potocki: Poziom wiedzy finansowej wśród mieszkańców terenów peryferyjnych, zagrożonych ubóstwem / The level of financial literacy among population of rural regions threatened by poverty.....	360
Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Magdalena Szyszko: Zrównoważona polityka pieniężna? Ewolucja celów banku centralnego wobec współczesnych wyzwań / Balanced monetary policy? Modern challenges as the central bank's goals	373
Dominik Sadlakowski: Państwowe fundusze majątkowe jako element międzynarodowej strategii gospodarczej na przykładzie Chin / Sovereign Wealth Funds as part of international economic strategy on the example of China.....	383
Beata Sadowska: Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe a zrównoważony rozwój / Strategy of National Forests Holding vs. sustainable development	393
Małgorzata Solarz: Altruizm a odporność finansowa gospodarstw domowych / Altruism vs. financial resilience of households.....	402
Michał Soliwoda: Zmiany klimatu jako wyzwanie dla zarządzania ryzykiem w polskim rolnictwie / Climate change as a challenge for risk management in Polish agriculture.....	411

Joanna Stawska: Zadłużenie sektora <i>general government</i> a wzrost gospodarczy w kontekście zrównoważonych finansów publicznych / General government sector debt and economic growth in the context of sustainable public finances	426
Dawid Szutowski, Piotr Ratajczak: Emisja komunikatów o działaniach w zakresie społecznej odpowiedzialności a wartość dla akcjonariuszy / The relation between corporate social responsibility activities' announcements and shareholder value.....	436
Paulina Szyja: Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie samorządu terytorialnego / Transition to a low carbon economy at the level of local government	447
Magdalena Ślebocka: Rola i znaczenie PPP w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych / Role and importance of PPP in revitalization projects financing	464
Jerzy Węclawski: Determinanty kształtowania bankowości relacyjnej w odniesieniu do średnich przedsiębiorstw w Polsce / Determinants of relationship banking creation in relation to medium-sized enterprises in Poland ..	473
Stanisław Wieteska: Pozostałości pestycydów w płodach rolnych w Polsce w świetle założeń zrównoważonego rozwoju rolnictwa / Pesticide residues in agricultural crops in Poland in the light of the principles of sustainable development of agriculture	482
Aneta Wszelaki: Znaczenie prawnych zabezpieczeń kredytów w tworzeniu rezerw celowych w bankach / Importance of legal collateral credits in the creation of specific provisions in banks	494
Justyna Zabawa: Rozwój i finansowanie odnawialnych źródeł energii. Przypadek gospodarki Niemiec / Development and financing of renewable energy sources. The case of German economy	503
Agnieszka Żołądkiewicz: Ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego / Assessment of level of sustainable development of municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship	513

Wstęp

Zadaniem nauki jest poszukiwanie racjonalnych rozwiązań dla cywilizacyjnych wyzwań współczesnego świata. Jednym z takich kluczowych wyzwań jest także rozwój zrównoważony. Idea zrównoważonego rozwoju jest niezwykle obiecująca, ale z całą pewnością wymaga ogromnego zaangażowania ekonomistów. Nauki ekonomiczne, a w tym dyscyplina nauki „finanse”, podejmują to wyzwanie. Wiele badań, spotkań, konferencji i publikacji służy naukowej analizie oraz praktycznej implementacji zasad zrównoważonego rozwoju we współczesnej gospodarce w zakresie finansów i rachunkowości.

Proces naukowego opracowywania problemu trwa, a społeczna ewolucja biznesu dostarcza ambitnych tematów badawczych. Po latach pracy możemy wskazać zarówno na konkretne sukcesy, jak też i na wiele wątpliwości w zakresie koncepcji zrównoważonych finansów. Materialnym dowodem naukowego wkładu w poszerzanie wiedzy są publikacje. Znaczna część aktualnego dorobku naukowej dyscypliny „finanse” dotycząca zrównoważonego rozwoju jest już od lat regularnie prezentowana w Pracach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Kontynuujemy ten cykl opracowań.

W niniejszym tomie zebraliśmy wyselekcjonowane artykuły autorów z wielu uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Ich tematyka skoncentrowana jest na zagadnieniach finansów i zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono w nich doskonale rozważania teoretyczne oraz konkretne przykłady z praktyki gospodarczej. Każdy artykuł stanowi inspirujący materiał naukowy.

Szczególne podziękowania należą się nie tylko Autorom, ale także Recenzentom, którzy podjęli trud oceny nadesłanych materiałów. Jako redaktorzy tomu wraz z Autorami i Recenzentami mamy nadzieję, że poprzez publikację naszego wspólnego dzieła wnosimy istotny wkład w naukowe opracowanie problematyki finansowania zrównoważonego rozwoju.

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Krystyna Brzozowska

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: krystyna.brzozowska@wzieu.pl

MULTILATERALNE INSTYTUCJE FINANSOWE W EUROPIE WOBEC WYMAGAŃ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

MULTILATERAL FINANCIAL INSTITUTIONS IN EUROPE TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT REQUIREMENTS

DOI: 10.15611/pn.2016.437.05

JEL Classification: G21, N24, Q01

Streszczenie: Idea wzrostu zrównoważonego znajduje swoje zastosowanie nie tylko w działalności korporacyjnej, ekologicznej i społecznej, ale także coraz bardziej rozpowszechnia się i jest odzwierciedlona w strategiach rozwoju i polityce operacyjnej najważniejszych instytucji finansowych, w tym multilateralnych. Międzynarodowe instytucje finansowe ściśle z sobą współpracują i koncentrują swoją strategię polityki kredytowej na problemach zapewnienia warunków do zrównoważonego rozwoju. W Unii Europejskiej funkcjonują dwie multilateralne instytucje finansowe, a mianowicie Europejski Bank Inwestycyjny oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Celem opracowania było przeprowadzenie analizy porównawczej dotyczących finansowania inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju przez oba badane banki w latach 2010-2014. Mimo różnic w skali działania udział obu banków w finansowaniu kredytów proekologicznych jest na zbliżonym poziomie sięgającym średnio ok. 30% portfeli kredytowych. W opracowaniu zwrócono również uwagę na rolę obu banków w finansowaniu przedsięwzięć ochraniających przed zmianami klimatycznymi w Polsce w badanych latach.

Słowa kluczowe: multilateralne instytucje finansowe, zrównoważony rozwój, kredyty, Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Summary: Sustainable development idea is commonly used not only in the activity of corporation, ecological and social organizations, but it is becoming more and more disseminated in development strategies and operational policies of the most important financial institutions, including multilateral. International financial institutions have collaborated very closely and focused their strategy of loan policies on providing sustainable development conditions. In the European Union there are two multilateral financial institutions: European Investment Bank and European Bank of Reconstruction and Development. The aim of an article is to conduct a comparative study of financial activities of both banks in the period of 2010-2014. Despite differences of the activity scale a share of each bank in pro-ecological loans financing is on

similar levels nearly 30 per cent of their loan portfolios. The article draws attention to role of both banks in financing climate projects in Poland in the same period.

Keywords: multilateral financial institutions, sustainable development, loans, European Investment Bank, European Bank for Reconstruction and Development.

1. Wstęp

Zmiany cywilizacyjne, technologiczne i społeczne niejako wymusiły przesuwanie uwagi decydentów politycznych i społecznych w kierunku podjęcia prób skorelowania procesów gospodarczych z ich negatywnym oddziaływaniem na środowisko naturalne i społeczne. Podejmowane działania urosły do rangi koncepcji *Sustainable Development*, czyli wzrostu zrównoważonego, której znaczenie i wdrażanie w obecnych uwarunkowaniach stało się synonimem zapewniania optymalnych warunków nowoczesnego rozwoju gospodarczego, uwzględniających na równi aspekty gospodarcze, społeczne i ekologiczne.

Idea wzrostu zrównoważonego znajduje swoje zastosowanie nie tylko w działalności korporacyjnej, ekologicznej i społecznej, ale także coraz bardziej się rozpowszechnia i jest odzwierciedlona w strategiach rozwoju i polityce operacyjnej najważniejszych instytucji finansowych, w tym multilateralnych. Sześć największych banków multilateralnych na świecie (Afrykański Bank Rozwoju, Azjatycki Bank Rozwoju, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Europejski Bank Inwestycyjny, Międzyamerykański Bank Rozwoju, Grupa Banku Światowego) w latach 2011-2014 zaangażowały ogółem ponad 100 mld USD kredytowanie przedsięwzięć nastawionych na niwelowanie i adaptowanie gospodarek do zmieniających się uwarunkowań klimatycznych. Tylko w 2014 r. zaangażowanie tych banków wyniosło 28 mld USD, z czego 23 mld USD przeznaczono na niwelowanie skutków zmian klimatycznych, a 5 mld USD na prace adaptacyjne. Środki na finansowanie kredytów klimatycznych pochodziły przede wszystkim z zasobów banków (91%), a reszta została pozyskana ze źródeł zewnętrznych, takich jak *Global Environment Facility* oraz *Climate Investment Funds* [Williams 2015]. Międzynarodowe instytucje finansowe ściśle z sobą współpracują i koncentrują swoją strategię polityki kredytowej na zapewnieniu warunków zrównoważonego rozwoju.

W Unii Europejskiej (UE) funkcjonują dwie multilateralne instytucje finansowe, a mianowicie Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR). Ich wpływ na niwelowanie skutków zmian klimatycznych i zanieczyszczania środowiska jest dużo mniejszy niż pozostałych banków ze względu na zakres geograficzny prowadzonej działalności, największym bowiem regionem kredytowania jest Azja (w 2014 r. jej udział stanowił 31% wszystkich udzielonych przez multilateralne instytucje finansowe kredytów na rzecz niwelowania skutków zmian klimatycznych i dopasowania warunków do zaistniałych zmian [Williams 2015]). Niemniej wydaje się interesujące, jak banki funkcjonujące w Europie realizują ideę zrównoważonego wzrostu i jakie efekty przynosi ta działalność. Zbadanie

tych zagadnień poprzez przeprowadzenie analizy porównawczej jest celem opracowania. Ma ono charakter przyczynkowy o wysokim stopniu aplikacyjności. Przy pisaniu korzystano z dostępnej literatury zwartej na temat podłoża i zasad działania EBOiR i EBI oraz materiałów statystyczno-opisowych przygotowanych przez EBI i EBOiR, a głównie ze sprawozdań z działalności za lata objęte badaniem.

2. Założenia działania multilateralnych instytucji finansowych w Europie

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (*European Bank of Reconstruction and Development*) z siedzibą w Londynie został utworzony w 1991 r. z kapitałem akcyjnym w wysokości 20 mld euro. Jego akcjonariuszami są dwie organizacje międzynarodowe: Unia Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny oraz 58 krajów [Bernas (red.) 2005]. Celem utworzenia EBOiR była wówczas pilna potrzeba wsparcia finansowego procesów restrukturyzacji i prywatyzacji w krajach postkomunistycznych oraz bezpośrednie finansowanie prywatnej działalności. Obecnie nadal terenem głównego oddziaływania banku jest ponad 30 krajów Europy Wschodniej i Środkowej [Chrabonszczewska 2005].

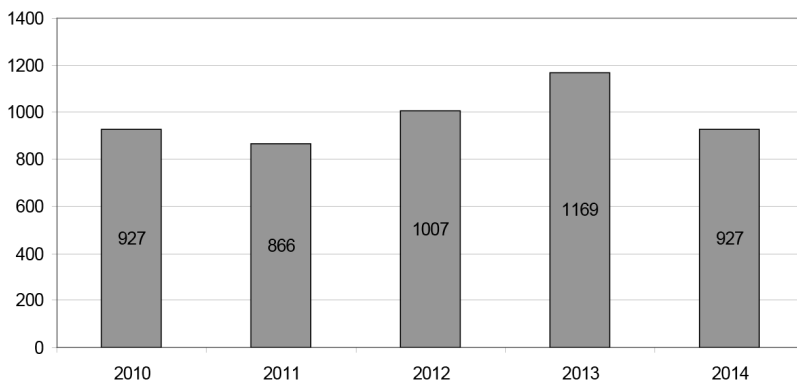
Bank działa na zasadach komercyjnych, udzielając kredytów w walutach wymienialnych na okres do 10 lat dla przedsięwzięć gospodarczych i do 15 lat dla projektów infrastrukturalnych. Oprócz działalności kredytowej EBOiR angażuje się w inwestycje kapitałowe w postaci zakupu akcji zwykłych lub preferencyjnych lub *quasi*-kapitałowych, a także pożyczek podporządkowanych, obligacyjnych, kwitów depozytowych itp. Ważną dziedziną jest także wystawianie różnego rodzaju gwarancji – od obejmujących wszystkie rodzaje ryzyka po częściowe pokrycie ryzyka do gwarancji podporządkowanych.

Projekty finansowane kredytami lub instrumentami kapitałowymi przez EBOiR mają wartość od 4 do 250 mln USD, a średni poziom zaangażowania banku wynosi 25 mln USD. Mniejsze projekty są finansowane pośrednio przez linie kredytowe udostępniane pośrednikom finansowym lub w ramach specjalnych programów finansowania uruchamianych w mniej rozwiniętych krajach.

EBOiR prowadzi również aktywną działalność doradczą na rzecz MSP i firm o średniej kapitalizacji. Prowadzona przez EBOiR działalność jest zyskowa, a średni zysk w latach 2010-2014 wyniósł 979,2 mln euro rocznie (por. rys. 1).

Drugi bank, o znacznie szerszym zakresie działalności pod względem finansowym i geograficznym, Europejski Bank Inwestycyjny (*European Investment Bank*, EIB) z siedzibą w Luksemburgu, został założony w 1958 r. na mocy Traktatu Rzymskiego [Nowak-Far 2009]. Zgodnie z zapisami Traktatu z Maastricht¹ jest instytucją finansową krajów Unii Europejskiej. Początkowy kapitał pochodził z wpłat krajów

¹ Akcjonariuszami EBI jest 28 krajów Unii Europejskiej, a największe udziały posiadają: Niemcy, Francja, Włochy i Wielka Brytania.

Rys. 1. Zysk netto uzyskany przez EBOiR w latach 2010-2014 (w mln euro)

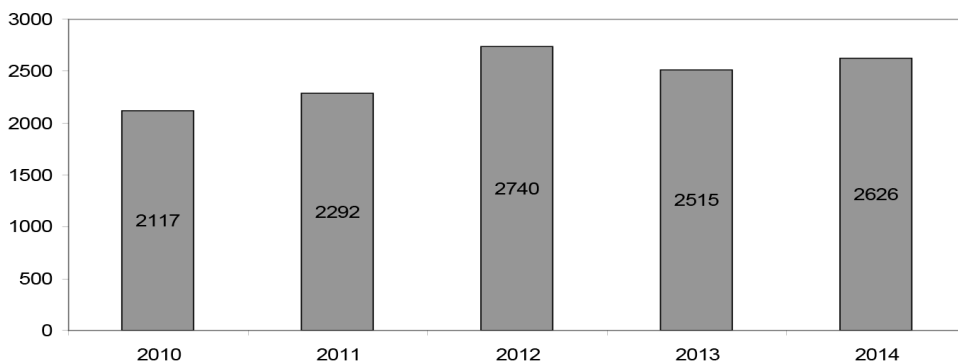
Źródło: [EBRD Financial 2015].

członkowskich, a obecnie działalność banku jest finansowana głównie pożyczkami na międzynarodowym rynku kapitałowym [Tuijnman 2009]. Podstawowym źródłem pożyczek są obligacje, których koszty emisji są relatywnie niewysokie z uwagi na notę ratingową banku na poziomie AAA [Bernaś (red.) 2005].

Geograficzny zasięg działania EBI obejmuje kraje członkowskie UE, terytoria i kraje zamorskie krajów członkowskich UE, a także – na mocy podpisanych umów i konwencji – kraje Afryki, basenu Morza Karaibskiego i Pacyfiku, basenu Morza Śródziemnego oraz Europy Środkowej i Wschodniej, a także niektóre kraje Azji i Ameryki Łacińskiej [Honohan 1995].

Głównym zadaniem EBI jest promowanie rozwoju w Unii Europejskiej oraz większej konkurencyjności gospodarki europejskiej [Chrabonszczewska 2005]. Priorytetem banku są inwestycje z zakresu transportu, telekomunikacji i energetyki. Do mniej preferowanych sektorów zaliczyć należy infrastrukturę budowlaną (uzbrojenie terenów, kanalizacja, wodociągi itp.), uzdatnianie wody, usługi, edukację, ochronę zdrowia i rolnictwo [Zabielski 1999].

Bank działa na zasadzie *non profit*, udzielając kredytów i gwarancji w zakresie finansowania projektów inwestycyjnych [Oręziak 2005]. Stopy oprocentowania są ustalane na poziomie jednolitym dla wszystkich kredytobiorców, niezależnie od rodzaju projektu, kraju inwestowania, działu gospodarki itp. Wysokość oprocentowania kredytów EBI jest oparta o stopy na międzynarodowych rynkach kapitałowych (p. stopa LIBOR) oraz niewysoką marżę banku (zazwyczaj 0,25%) przeznaczoną na pokrycie kosztów banku oraz odpisy na fundusz rezerwowy. Mimo zapisanej w statucie zasady *non profit* oraz niskich marż bank prowadzi zyskową działalność, wynikającą głównie z prowadzonej akcji kredytowej. W latach 2010-2014 średni zysk wyniósł ok. 2,46 mld euro (por. rys. 2). Zwraca uwagę, że zysk netto wypracowany w 2014 r. wzrósł blisko o jedną czwartą w stosunku do wyniku netto uzyskanego w 2010 r.

Rys. 2. Zysk netto EBI (w mln euro)²

Źródło: [Financial Report 2015].

Kredyty udzielane przez EBI na finansowanie projektów z zakresu inwestycji infrastrukturalnych są instrumentami długoterminowymi o okresach zapadalności do 20 lat (w uzasadnionych przypadkach możliwe jest przedłużenie okresu kredytowania o następne kilka lat), z długimi okresami karencji spłat (okres karencji jest zróżnicowany i zwykle nie dłuższy niż 5 lat), o stałych, zmiennych lub konwertowanych stopach oprocentowania, w dowolnej walucie, i obejmują do 50% kosztów inwestycji (choć w przypadku projektów infrastrukturalnych zwykle do 35% kosztów inwestycji ogółem) [Bernaś (red.) 2006]. Kredyty są spłacane wraz z odsetkami w okresach rocznych lub półrocznych, a wybór sposobu spłaty należy do kredytobiorcy. Przyznane kredyty mogą być wykorzystane wyłącznie na pokrycie kosztów związanych z realizacją inwestycji oraz na finansowanie niezbędnych zakupów towarów i usług. Bank wymaga przedłożenia gwarancji od ryzyka budowy oraz zatwierdzenia projektu przez rząd kraju, w którym inwestycja jest realizowana. EBI natomiast nie angażuje się w inwestycje kapitałowe. Na początku działalności EBI kładł większy nacisk na finansowanie projektów sektora publicznego, ale praktyka ostatnich lat wskazuje, że nastawienie banku zmienia się.

Coraz ważniejszą rolę w EBI odgrywa działalność doradcza i szkoleniowa, a zakres usług jest stale rozszerzany w kierunku zmian zachodzących na rynku finansowym i związanych z nimi zmian oczekiwań inwestorów i kredytobiorców.

Podkreślenia wymaga, że wraz z rozwojem Unii Europejskiej wprowadzie misja EBI pozostaje taka sama, natomiast działalność banku jest systematycznie rozszerzana: poza finansowanie wyłącznie twardych inwestycji infrastrukturalnych w kierunku miękkich inwestycji zgodnie z upowszechniającą się ideą zrównoważonego wzrostu.

² Zysk netto z prowadzonej działalności w 2012 r. wyniósł faktycznie 2530 mln euro. Podany na rys. 1 wynik zawiera również kwotę zysków nadzwyczajnych.

3. Idea zrównoważonego wzrostu w działalności EBOiR i EBI

Oba banki angażują się z biegiem lat coraz bardziej aktywnie w finansowanie i doradztwo na rzecz ochrony klimatu, niwelowania skutków zmian klimatycznych, rozwój zielonej i czystej energii, rozwój przedsiębiorczości i zwiększanie miejsc pracy (spadek bezrobocia), głównie poprzez finansowanie i doradczę wspieranie MSP i firm o średniej kapitalizacji. Dla w miarę dokładnego porównania wpływu obu instytucji na zrównoważony wzrost gospodarczy analizę ograniczono do oceny działalności kredytowej na rzecz ochrony klimatu.

EBOiR z dużą intensywnością podchodzi do problemów zrównoważonego wzrostu, którego idee stały się priorytetem działalności banku. Udział kredytów na walkę ze skutkami zmian klimatycznych przekracza jedną czwartą całego portfela kredytowego EBOiR. Wybrane elementy działalności kredytowej EBOiR przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Wyniki działalności kredytowej EBOiR w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba przyznanych kredytów ogółem	386	380	291	392	377
Przyznane kredyty (mld euro)	9,0	9,1	8,9	8,5	8,9
Kredyty na walkę ze skutkami zmian klimatycznych (mld euro)	2,2	2,6	2,3	2,5	3,0
Udział kredytów „klimatycznych” w wartości przyznanych kredytów (%)	24,4	28,6	25,8	29,4	33,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w [Sustainable 2010-2014].

EBI, jako główny bank Unii Europejskiej, zwiększa swoje zaangażowanie w projekty wspierające innowacyjność, rozwój MSP i przedsięwzięć na etapie zasiewu i startu, rozwój energetyki, w tym czystej energetyki, przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i zwiększania zatrudnienia w krajach członkowskich, a w konsekwencji niwelujące skutki ostatniego globalnego kryzysu gospodarczego [Activity... 2010-2014]. Jak zostało podkreślone w Raporcie EBI za 2013 r., głównym celem przyznawania kredytów przez bank jest promowanie zrównoważonego rozwoju z myślą o tworzeniu miejsc pracy [Activity... 2013]. Wybrane wyniki działalności kredytowej EBI przedstawiono w tab. 2.

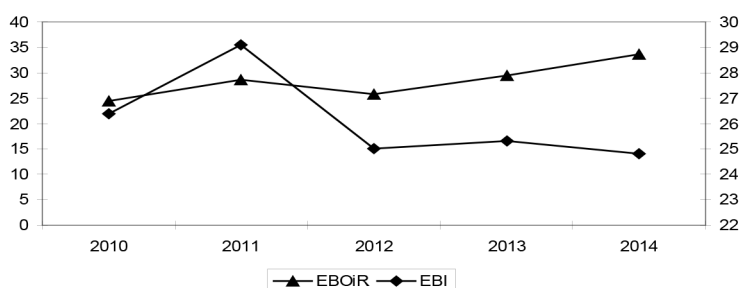
Jak można zaobserwować, finansowanie działalności na rzecz ochrony klimatu odgrywa bardzo ważną rolę w jednym i drugim banku, o czym świadczy udział kredytów udzielonych w danym roku w ogólnym wolumenie akcji kredytowej. Na rysunku 3 przedstawiono udziały procentowe w kolejnych latach.

Wprawdzie okres pięcioletni jest zbyt krótki do przewidywania trendu, jednak mimo wysokiego udziału w obu bankach sytuacja w EBOiR ma wyraźną tendencję wzrostową, czego nie można stwierdzić w przypadku EBI – z zauważalną tendencją

Tabela 2. Wyniki działalności EBI w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba projektów	460	454	400		
Przyznane kredyty (mld euro)	72	61	52	75,1	77
Kredyty na walkę ze skutkami zmian klimatycznych (mld euro)	19	18	13	19	19,1
Udział kredytów „klimatycznych” w wartości przyznanych kredytów (%)	26,4	29,1	25,0	25,3	24,8

Źródło: opracowanie własne na bazie danych zawartych w [Activity... 2010-2014].

Rys. 3. Kształtowanie się udziału kredytów skierowanych na walkę ze zmianami klimatycznymi w wartości akcji kredytowej w bankach EBOiR i EBI w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne.

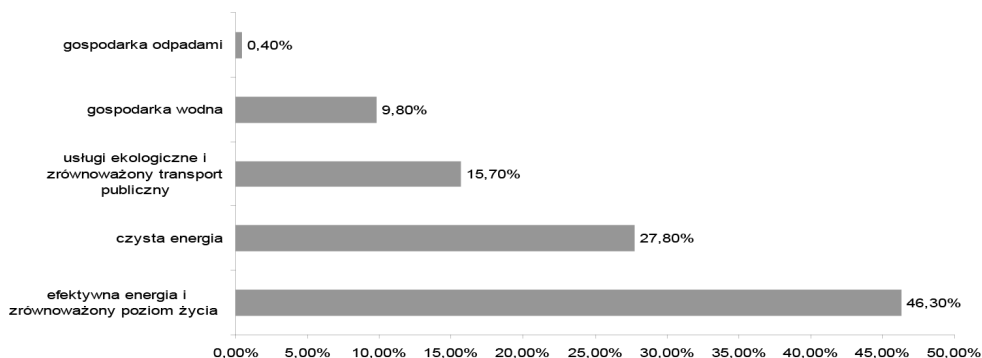
lekkiego spadku. Takie stwierdzenie nie oznacza zmniejszania działalności na rzecz zrównoważonego rozwoju, wskazuje jedynie na wartości prowadzonej działalności.

Należy jednak zwrócić uwagę na zmniejszające się znaczenie, pod względem udzielanych kredytów, finansowania projektów z zakresu infrastruktury gospodarczej mimo po pierwsze zapisanej misji banku, a po wtóre ogromnego zapotrzebowania na nowe projekty i konieczność utrzymania dotychczasowego potencjału w wypadku EBI oraz z zakresu restrukturyzacji i transformacji w wypadku EBOiR.

4. Efekty prowadzonej strategii wdrażania idei zrównoważonego wzrostu

EBOiR w 2013 r. zainwestował 136 mln euro w kredyty na rzecz projektów dotyczących adaptowania otoczenia do zmieniających się zmian klimatycznych oraz 22,7 mln euro w projekty niwelujące zmiany klimatyczne, które już wystąpiły. W 2014 r. bank rozpoczął inicjatywę SRI (*Sustainable Resource Initiative*) promującą efektywność i innowacje w sektorze energii, wody i surowców. W 2014 r. przyznał kredyty proekologiczne na kwotę 3 mld euro ze średnim okresem kredytowania

11,67 lat. Wydaje się interesujące przedstawienie struktury rodzajowej przyznanych kredytów (rys. 4).

Rys. 4. Struktura sektorowa przyznanych przez EBOiR kredytów „klimatycznych” w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Sustainable Report 2015].

EBI przykładą dużą wagę, poprzez udzielane kredyty i inne produkty finansowe, do propagowania zasad zrównoważonego rozwoju. Jednym z dowodów jest priorytetowe traktowanie i wyodrębnienie w statystykach kredytów na finansowanie innowacji, których celem ma być zwiększanie możliwości nowoczesnego wzrostu gospodarczego w Europie w drodze innowacji wzmacniających infrastrukturę, rozwój badań naukowych oraz szkolenia i doradztwo i w ten sposób stwarzanie nowych miejsc pracy dla wysokokwalifikowanych kadr.

W 2014 r. w ramach puli kredytów w wysokości 14,7 mld euro ponad połowa (8 mld) została przyznana na finansowanie badań naukowych i innowacji, jedna trzecia (4,5 mld euro) na edukację i szkolenia, a reszta (2,2 mld euro) na infrastrukturę niezbędną do wprowadzenia innowacji [Activity... 2014]. Wsparcie finansowe ze strony EBI spowodowało napływ 25 tys. międzynarodowych wniosków patentowych, zrekrutowanie na studia 172 tys. studentów oraz dostęp do szerokopasmowego Internetu dla 3,2 mln gospodarstw domowych. EBI traktuje sfery związane z szerokopasmowym Internetem, sieciami telefonii komórkowej i przetwarzanie w chmurze jako priorytety w dalszej strategii banku. Przykładem z 2014 r. jest kredyt z zakresu infrastruktury cyfrowej i świadczonych usług w wysokości 58 mln euro, udzielony przez EBI w 2014 r. firmie Axione, przeznaczony na wsparcie usług internetowych we Francji [Activity... 2014]. W 2015 r. działalność kredytowa EBI zamknęła się kwotą 77,5 mld euro, z czego 19,6 mld euro stanowiły kredyty w przedsięwzięcia ochrony środowiska, a 18,7 mld euro kredyty na innowacje [EIB Group 2015].

W ostatnich latach EBI przyjął strategię wspierania w maksymalny sposób innowacyjności w Europie poprzez stymulowanie inwestycji, szczególnie w przedsię-

wzięcia kapitałowe typu *venture capital*, finansowanie poprzez InnovFin³ działalności naukowo-badawczej oraz projektów innowacyjnych, wspieranie budowy szkół, wspieranie rozwoju technologii oraz szerokopasmowego Internetu i łączy światłowodowych w takich krajach, jak Malta, Polska, Niemcy, Francja, Finlandia, Estonia, Włochy.

W ocenie kierownictwa, EBI jest największym na świecie dostawcą finansowania na rzecz zmian klimatycznych. Ten udział wynosi 25% światowej podaży kredytów „klimatycznych”, a zamiarem EBI jest uzyskanie do 2020 r. udziału na poziomie 35% poprzez zwiększenie kredytowania w ciągu kolejnych 5 lat 100 mld USD [*Activity... 2014*].

Na podkreślenie zasługuje także działalność EBI w zakresie emitowania tzw. zielonych obligacji (obligacji ekologicznych), zwanych też obligacjami świadomości ekologicznej. Od 2007 r. EBI wyemitował zielone obligacje o wartości 11 mld euro, przy czym tylko w roku 2015 wartość emisji wyniosła 4 mld euro. Środki pozyskane za pośrednictwem obligacji ekologicznych są przeznaczane na udzielanie kredytów EBI na rzecz projektów działań klimatycznych w zakresie energii odnawialnej i efektywności energetycznej. EBI emituje obligacje ekologiczne denominowane w kluczowych walutach, takich jak euro, USD czy GBP, z terminem wykupu 5-10-12 lat.

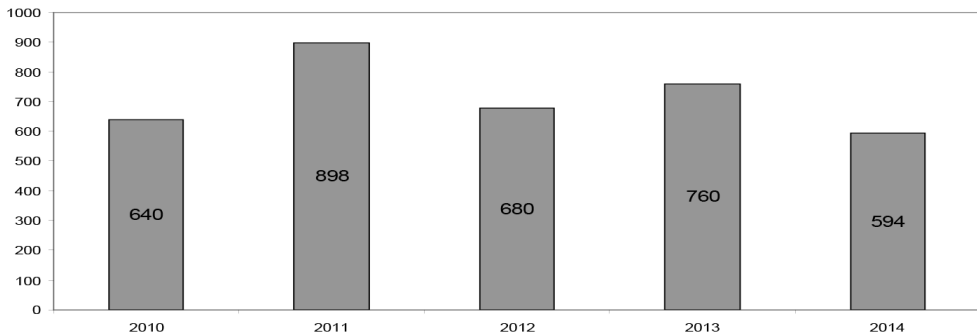
5. Kredytowanie projektów zrównoważonego wzrostu realizowanych w Polsce

Zaangażowanie kredytowe EBOiR w Polsce od początku działalności banków dotyczyło 359 projektów o łącznej wartości udzielonych kredytów w wysokości 7,64 mld euro. Wartość kredytów na finansowanie projektów prywatnych realizowanych w Polsce w latach 2010-2014 przedstawiono na rys. 5.

Przy zaangażowaniu EBOiR na koniec 2014 r. na kwotę 2,9 mld euro 32% przypada na projekty z sektora energetyki (por. rys. 6), a w szczególności finansowania budowy farm wiatrowych przez inwestorów prywatnych, m.in. w Radzynie, Baniach, Darłowie, Popowie, oraz elektrowni biogazowych, np. w Wińsku i Pątnowie.

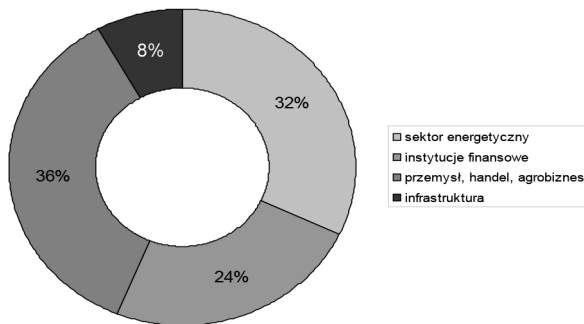
Zaangażowanie kredytowe EBI w Polsce w latach 2010-2014 wyniosło 26,5 mld euro, przy czym największe zaangażowanie (47%) dotyczy sektora inwestycji infrastrukturalnych i przemysłu. Tylko w roku 2014 EBI udzielił wsparcia finansowego na kwotę 5,5 mld euro, natomiast w 2015 r. łączna kwota wsparcia utrzymała poziom uzyskany w 2014 r. (por. rys. 7).

³ InnovFin – Finansowanie UE dla innowatorów – wspólne produkty finansowe z budżetu UE i EBI na finansowanie badań naukowych, rozwoju i projektów innowacyjnych, reprezentowane przez Risk Sharing Finance Facility oraz SME Guarantees. W ramach Risk Sharing Finance Facility sfinansowano 114 projektów badawczych i innowacyjnych na łączną kwotę 11,3 mld euro oraz wystawiono gwarancje kredytowe na 1,6 mld euro. InnoFin SME Guarantees to linia kredytowa zarządzana przez EBI na wystawianie gwarancji o wartości 25 tys.-7,5 mln euro dla innowacyjnych firm na etapie start-up.

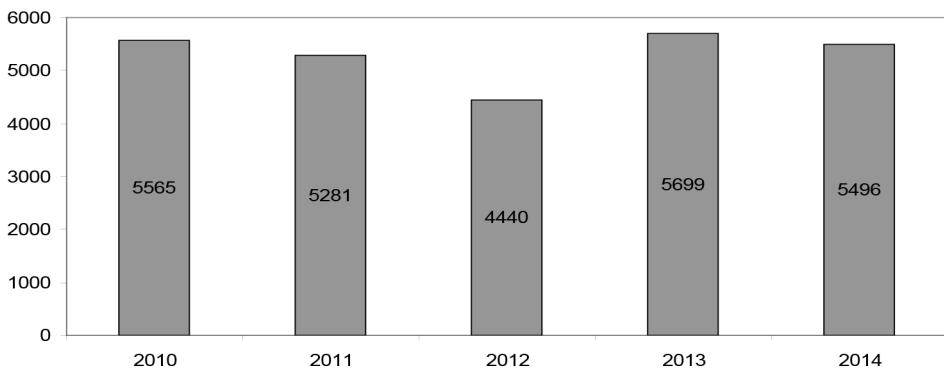
Rys. 5. Kredyty EBOiR dla Polski w latach 2010-2014 (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [<http://www.ebrd.com/where-we-are/poland/data.html>].

Rys. 6. Struktura zaangażowania kredytowego EBOiR w projekty w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<http://www.ebrd.com/where-we-are/poland/data.html>].

Rys. 7. Kredyty EBI dla Polski w latach 2010-2014 (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie [EIB in Poland 2015].

Od kilku lat znaczna część udzielanych przez EBI kredytów jest przeznaczana na inwestycje w sektorze MSP i firm o średniej kapitalizacji (udział 17-18% w wolumenie kredytów ogółem) oraz sektorze szkolnictwa (6-7%) i energetyki (6-7%).

Zgodnie z przyjętymi przez EBI priorytetami finansowania i zgodnie z ideą zrównoważonego wzrostu bank nadal przywiązuje dużą wagę do finansowania inwestycji w sektorze MSP i firm o średniej kapitalizacji, oczekując wzrostu miejsc pracy. Udzielenie kredytów dla MSP ze strony EBI przybrało formę pośrednią, na terenie Polski bank współpracuje bowiem z 17 bankami i firmami leasingowymi.

6. Zakończenie

Idea zrównoważonego rozwoju jest coraz powszechniej traktowana jako priorytet w podejmowanych działaniach nie tylko decydentów politycznych i społecznych, ale także gospodarczych. Do nurtu dbałości o środowisko naturalne i generalnie zrównoważone otoczenie włączyły się również instytucje finansowe, w tym globalne i multilateralne.

Przeprowadzone badanie porównawcze dotyczące europejskich banków multilateralnych, czyli Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego, w zakresie finansowania inicjatyw mieszczących się w pojęciu zrównoważony rozwój wskazało, że działalność taka jest od lat priorytetowo traktowana przez oba banki, nawet kosztem spełniania określonej na początku misji. Mimo znaczących różnic w skali działania obu banków wspieranie finansowe poprzez kredyty na projekty proekologiczne i przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych reprezentuje podobny poziom – średnio 28,4% rocznego portfela kredytowego w przypadku EBOiR oraz 26,1% w przypadku EBI.

Literatura

- Activity Report* 2010, 2011, European Investment Bank, Luxemburg.
Activity Report 2011, 2012, European Investment Bank, Luxemburg.
Activity Report 2012, 2013, European Investment Bank, Luxemburg.
Activity Report 2013, 2014, European Investment Bank, Luxemburg.
Activity Report 2014, 2015, European Investment Bank, Luxemburg.
Bernaś B. (red.), 2005, *Finanse Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, s. 85.
Bernaś B. (red.), 2006, *Finanse międzynarodowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 75.
Chrabonszczewska E., 2005, *Międzynarodowe organizacje finansowe*, Wydawnictwo SGH, Warszawa, s. 103.
EIB Group 2015 Results, 14 January 2015, s. 3-4.
EIB in Poland in 2014, 20th May 2015, www.eib.org/poland (20.01.2016).
EBRD Financial Report 2014, 2015, European Bank for Reconstruction and Development, London, s. 3.
Financial Report 2014, 2015, European Investment Bank, Luxemburg, s. 2-5.

- Honohan P., 1995, *The Public Policy Role of the European Investment Bank within the EU*, Journal of Common Market Studies, no. 33, s. 317.
- Nowak-Far A., 2009, *Finanse Unii Europejskiej – aspekty instytucjonalne i prawne*, Instytut Wydawniczy Euro-Prawo, Warszawa, s. 103.
- Oreżniak L., 2005, *Finanse Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 197.
- Statistical Report 2014*, 2015, European Investment Bank, Luxemburg, 27-28.
- Sustainable Report 2010*, 2011, European Bank for Reconstruction and Development, London.
- Sustainable Report 2011*, 2012, European Bank for Reconstruction and Development, London.
- Sustainable Report 2012*, 2013, European Bank for Reconstruction and Development, London.
- Sustainable Report 2013*, 2014, European Bank for Reconstruction and Development, London.
- Sustainable Report 2014*, 2015, European Bank for Reconstruction and Development, London.
- Tuijnman A., 2009, *The Education Lending Policy of the European Investment Bank*, European Journal of Education, no. 44, s. 1.
- Williams A., 2015, *Multilateral Development Banks provide \$21 billion in climate finance in 2014*, European Bank for Reconstruction and Development, <http://www.ebrd.com/news/2015/multilateral-development-banks> (20.01.2016).
- Zabielski K., 1999, *Finanse międzynarodowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 333. <http://www.ebrd.com/where-we-are/poland/data.html> (26.01.2016).